

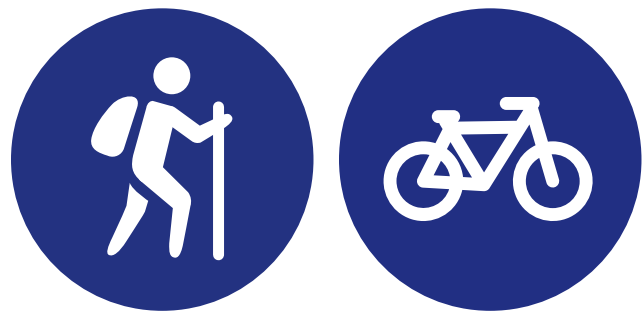
Fortidens Odense

Fynske Fodspor

5

Planlæg din rute

Ruten er **2 km**.

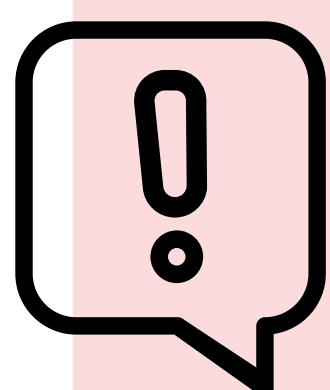
Vejledende tid **2 timer**.

Denne rute er en gå- eller cykelrute.

Alle lokaliteter ligger i centrum af Odense inden for en radius på 2 km. Ruten tager dig med rundt i byen, så du både ser naturen ved Odense Å samt en række historiske steder.

Du kan vælge at gå ind i de to kirker turen fører dig til, men turen fokuserer på udendørs steder, så den kan sagtens foretages uden for kirkernes åbningstid.

Den er velegnet til både børn og voksne.

Kan foretages i kørestol. Der er et enkelt sted langs åen, Klokkedybet, man kan springe over, hvis det er svært føre den dag.

Rute introduktion

Følg sporene af fortidens Odense. Spøgelse, hemmelige tunneller, sagnet om Odense Å der hvert år kræver et offer og historien om Jomfruspringet og Klokkedybet er alle en del af byens farverige historie. Ruten er en natur- og byrute om fortidens Odense, hvor natur og kultur blandes. H.C Andersens hus eller Vor Frue Kirke kan besøges som et ekstra led i turen.

Ruten fører dig til Odense Slot, ind gennem centrum, over åen og ud til Nonnebakken. Du vælger selv i hvilken rækkefølge, du vil tage rutens stop. Undervejs hører du historier om spøgelse på slottet, dets forhistorie som hospital, Jomfruspringet, sagnet om jomfruen der sprang fra kirketårnet og hvis

fodaftryk stadig kan ses den dag i dag. Du møder sagnet om klokkedybnet ved Skt. Albani, den hemmelige tunnel under åen, og får Nonnebakkens historie.

Det er en hurtig og hyggelig tur, der kan tages det meste af året og giver dig et nyt syn på det Odense, du troede, du kendte. Følg fortidens spor og lær byen at kende på en ny måde.

Rutekort

 Rute

 Gade

 Gangsti

 Interessepunkt

 Valgfrit punkt

Start adresse

Odense C, 5000

Odense Kommune

Vælg et interessepunkt

Odense Slot

Odense Slot

Nørregade 36

5000 Odense C

Odense Slot var i 1200-tallet et hospital og på samme tid et kloster. Senere blev det til guvernørbolig. Man kan ikke komme ind i selve slottet, men den gamle klosterhave er åben for besøgende, og man kan gå ind i slotsgården og se sig omkring.

Spøgelset på Odense Slot

Sagnet om spøgelset lyder således: "I årtier havde man talt om spøgerier på Odense Slot, og en dag besluttede tre unge mænd at undersøge sagen. De overnattede på slottet. Ud på natten rumsterede det voldsomt i værelset. Den ene mand, der bar efternavnet Pade, steg ud af sengen og henvendte sig til

spøgelset for at bede om nattero. Pade blev straks grebet af en usynlig kraft og slynget mod loftet adskillige gange, mens han skreg. De to andre søgte ly under dynerne og turde ikke kigge frem før daggry. Her lå Pade død på gulvet. De to mænd blev aldrig normale i hovederne efter hændelsen”.

En længe ventet begravelse

Prins Christian af Hessen boede engang på Odense Slot. Han var en plaget sjæl, der led af tiltagende sindssyge på grund af sine oplevelser under krigen. På prinsens tid troede man, at sindssyge var et udtryk for en svag sjæl eller forårsaget af besættelse af onde ånder. Kuren var simpel. For at uddrive ånderne skulle prinsen bankes. Hver gang et anfald af sindssyge ramte prinsen, trak slottets forvalter ham afsides og tæskede ham til blods.

I 1814, efter et sørgeligt liv på slottet, døde Prins Christian af Hessen. Efter hans død stod kisten med liget i et mørkt hul i kælderens i næsten 50 år, før det blev fragtet til familiegravstedet i Schleswig, hvor han blev begravet ordentligt.

Klokkedybet

Sankt Albani Kirke

Adelgade 1

5000 Odense C

Kirkens åbningstider:

www.sct-albani.com

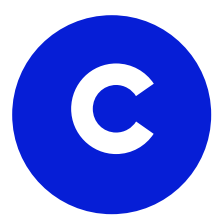
Sagnet om Klokkedybet

Sagnet lyder sådan her: “Engang ringede de så stærkt med klokkerne i Sankt Albani Kirke, at den største klokke rev sig løs og styrtede i åen på det sted, som nu kaldes Klokkedybet. Manden, der støbte den nedstyrtede klokke, Mester Eskil, krævede et voldsomt antal sølvpenge for sit arbejde, og kirken måtte betale overpris. På mørke nætter siger gamle folk, du kan høre en gådefuld klokkeklang og hviskende sang over åen, som anklager Mester Eskil for sin grådighed og falskhed”.

En anden historie går sådan her: “Klokken fra Sankt Albani Kirke rev sig engang løs og styrtede i åen. Det er netop derfor, at det dybeste sted kaldes Klokkedybet. Klokken ligger dernede endnu, og dernede har Åmanden taget bolig. I stjerneklare nætter

rejser han sig fra dyndet og søger efter selskab. Han er ældgammel og har kun klokken at tale med i sit ensomme liv. Man skal vogte sig, hvis det er stjerneklart, for der kan han stige op for at trække et menneske under”.

Odense Å

Sagnet om Odense Å fortæller: “Odense Å kræver hvert år et lig. I åen lever mange gåder, og vandet er i sig selv levende. Engang i 1600-tallet svømmede to drenge i åen. Da den ene var ved at drukne, svømmede den anden under ham og hjalp ham til overfladen. Åen, der følte sig snydt for sit årlige offer, blev så vred, at den fangede den anden dreng i dyndet og trak ham ned. Man så ham aldrig igen. Får åen ikke sit årlige lig, går den over sine bredder i raseri eller drukner to ofre næste år”.

Vor Frue Kirke

På hjørnet mellem den gamle vej til Svendborg (Frue Kirkestræde) og den gamle vej til Nyborg (Overgade) ligger Odenses eftersigende ældste stående bygning, Vor Frue Kirke.

Vor Frue kirke er opført som en sognekirke, og den har aldrig været knyttet til et kloster, modsat mange af de andre kirker i Odense. Kirken har gennem hele middelalderen ligget i den østlige del af Odense ret tæt på bygrænsen med Vor Frue landsogn, der har omfattet nogle af de fattigste bønder, og udvidelserne af byen og befolkningsvæksten har sat sit præg på kirken.

Den gamle kirkegård lå rundt omkring kirken, indtil den blev flyttet ind til Assistens Kirkegården, der ligger vest for byen.

Under den første slesvigske krig (1848–1850) blev Vor Frue kirke beslaglagt og brugt til depot af den danske hær. Så hændte det eftersigende en nat at en skildvagt, der gik rundt på kirkegården, så en hvidklædt

kvindeskikkelse, der bad ham følge med. Hun førte ham hen til en sten og bad ham løfte den. Herefter skulle han stikke sin arm ned i hullet, og da han trak den op igen, var den fuldt af blod helt op til albuen. Kvindeskikkelsen sagde, at så meget blod skulle udgydes inden Danmark atter ville blive frelst, og herefter forsvandt hun. Der har efterfølgende været flere meldinger om, at hun skulle være blevet set igen flakkende rundt omkring på den gamle kirkegård, men der er ikke siden set store blodpøle og dystre varsler.

Sankt Knuds Kirke

Odense Domkirke (Sankt Knuds Kirke)

Klosterbakken 2, 5000 Odense C

Åbningstider i Domkirken:

www.odense-domkirke.dk

Sankt Knuds kirke var i middelalderen også et kloster med benediktinermunke. Kong Knud blev dræbt i Skt. Albani Kirke den 10. juli 1086. Herefter fik Odense en særlig plads i middelalderens Danmark. Man påstod, at der skete mirakler ved kongens grav, og hans jordiske rester blev overført til den nye domkirke ved siden af Skt. Albani Kirke. I 1100 blev Knud helgenkåret af paven, og det betød, at pilgrimme valfartede hertil, og det sikrede kirken og byen en god indtægt. Knud den Hellige og hans broder Benedikts jordiske rester findes stadig i krypten i Skt. Knuds Kirke.

Skt. Knuds Kirke, Odense Domkirke, fik sit nuværende ydre udseende gennem adskillige faser. I middelalderen udgjorde kirken nordsiden af et samlet klosterkompleks. Omkring 1580 fik kirken det store vesttårn og havde nu omtrent det ydre omfang, du ser i dag. Kirken har også præget byplanlægningen. Mellem 1793 og 1820 blev alle landeveje til Odense fra øst og vest lagt således, at de sigtede direkte mod kirkens tårn.

F

Jomfruspringet

En ung pige blev i 1658 forfulgt af kåde soldater, der ville gøre hende ondt. Pigen var ung - måske 16 eller 17 år - og meget smuk. Hun var på vej hjem en stormfuld aften, da en flok svenske soldater fik øje på hende. Soldaterne var i byen på grund af svenskekrigen. De løb efter pigen, og hun flygtede op i Sankt Knuds kirketårn. Soldaterne fulgte efter hende.

Hun valgte at springe i døden. Måske håbede hun, at den stærke vind ville afbøde faldet. Vinden bar hende langt, men hun døde ved nedslaget.

På Klingenberg, foran Handelsbanken, er der et hælastryk i flisen. Pigen ramte stenen så hårdt, at hendes hæl efterlod et aftryk. Myten fortæller, at hun hver nat vender tilbage til stedet og opfrisker aftrykket.

H.C. Andersens barndomshjem

H.C. Andersens Barndomshjem

Munkemøllestræde 3-5

5000 Odense C

www.museum.odense.dk/museer/hc-andersens-barndomshjem

Det idylliske bindingsværkshus, du ser foran dig nu, var H.C. Andersens barndomshjem. Her boede forfatteren fra sit 2. til sit 14. leveår. 1807 til 1819. Eventyret "Snedronningen" er inspireret herfra. Går du tættere på, kan du på gavlen af huset se den ældste og første mindeplade for H.C. Andersen. Den blev afsløret på digterens 70 års fødselsdag i 1875.

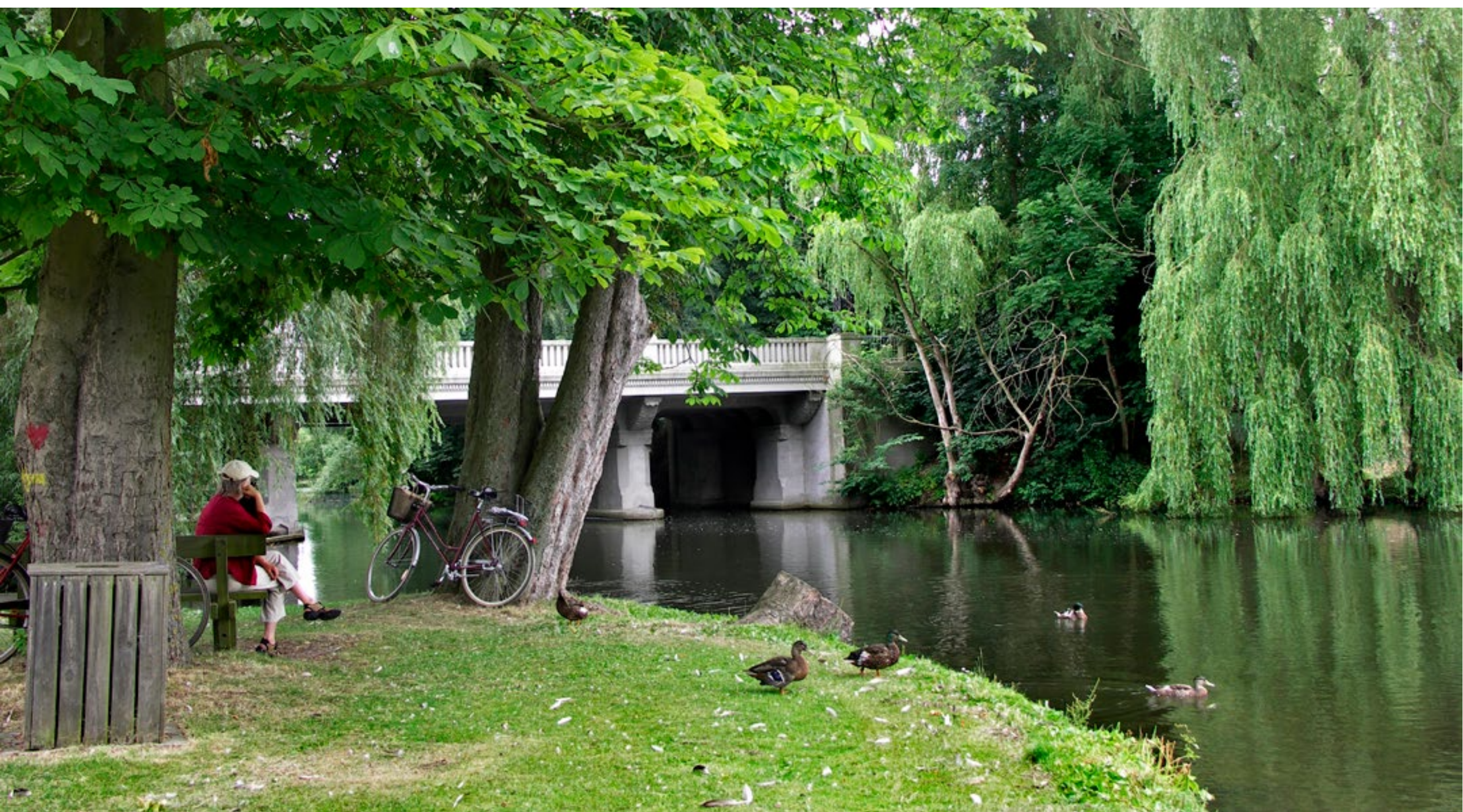

I dag rummer huset en lille udstilling om H.C. Andersens barndom.

H. C. Andersen beskriver i "Mit livs eventyr" barndomshjemmet således: "Een eneste lille Stue, der næsten var opfyldt med Skomagerværkstedet, Sengen og den Slagbænk, hvori jeg sov, var Barndoms-Hjemmet, men Væggene vare behængte med Billeder, paa Dragkisten stod smukke Kopper, Glas og Nipserier og henne over Værkstedet, ved Vinduet, var en Hylde med Bøger og Viser. I det lille Kjøkken hang over Madskabet Tinrækken fuldt af Tallerkener, det lille Rum syntes mig stort og rigt, Døren selv, der i Fyldingen stod malet med Landskab, var mig dengang lige saa betydende som nu et heelt Billedgalleri!"

Underjordisk tunnel

Sagnet går, at der i gamle dage var en underjordisk gang, der førte dybt ind under åen fra Nonnebakken til Sankt Knuds Kirke. Historien fortæller, at tunnelen var gravet så nonner og munke kunne mødes i al hemmelighed uden at blive opdaget. De regnede det for en synd, og det siges, at der er fundet skeletter af både voksne og børn her. Rygtet vil vide, at du efter mørkets frembrud kan høre drøn fra de gamle jernporte, der bliver smækket. I tunnelen under åen, vandrer munke og nonner hvileløst omkring fra kirken til Nonnebakken og tilbage igen, uden at finde fred i deres grave, før de har afklaret deres synder med Vor Herre.

Kong Erik Lam

Nonnebakken, 5000 Odense

Spøgelset på Sankt Knuds Kloster

I år 1100 grundlagde 12 munke Sankt Knuds Kloster. De blev kaldt Knudsbrødrene og Kong Erik Lam skænkede dem store pengegaver. Kongen blev alvorligt febersyg og udåndede i Sankt Knuds Kloster 1146. Her blev han begravet ved indgangen, så munkene betrødte hans grav hver dag. Da klosteret blev nedlagt, begyndte spøgeriet. Kongen var blev frarøvet sit hvilested, og hver nat ved midnatstid farer en skygge nu fra den ene hanebjælke til den anden.

Klosterets historie og helgenkongen

Da Knud d. Hellige (ca. 1042–1086) blev ophøjet til helgen i slutningen af 1000-tallet blev 12 munke hentet fra England til Odense. De skulle være med til at værne om den døde konges minde og udbrede kendskabet til miraklerne, som skete ved hans grav. Disse munke stiftede Sankt Knuds kloster, der er et af de ældste i Danmark. Desværre udbrød

der en kæmpe brand i 1913, hvor meget af klosteret gik tabt. Store dele er dog genopført og forsøgt ført tilbage til det middelalderlige.

Nonnebakken

Den hemmelige gang

Her ligger villaen. Gulvet i entreen består af stenfliser, og det siges, at én sten skiller sig ud fra de andre. Den er aflang og større end de andre. Løfter man stenen, finder man indgangen til den løngang, der fører til Sankt Knuds Kirke. Under jorden går munkene som genfærd med lygter i natten.

Nonnebakkens historie

Nonnebakken er en af de fire imponerende vikingeborge, der blev anlagt af Harald Blåtand. Omkring 980 var der så mange

stridigheder i og omkring Danmark, at han anlagde fire store borge, deriblandt én i Odense. Den kom til at ligge syd for åen, på det sted, der i dag ligger øst for Hunderupvej og mellem Allégade og Nonnebakken.

Populært kaldes anlæg som disse for Trelleborge, opkaldt efter det første af slagsen, som blev fundet i Trellebog ved Slagelse i 1934. Foruden Nonnebakken i Odense tæller gruppen også Fyrkat ved Hobro og Aggersborg i Nordjylland. Anlægget bestod, som navnet antyder, af nogle huse omgivet af en stor ringvold.

Det imponerende ved disse anlæg er den enorme præcision, de blev anlagt med. Volden var cirkulær og meget præcis udformet. Den havde fire porte, der var orienteret mod hvert

sit verdenshjørne, og vejene herimellem delte borgpladsen op i fire ens dele. Hver af de dele havde fire huse, der var anlagt i et kvadrat. Hele anlægget var præget af lige linjer, rette vinkler og præcision. Aggersborg var tre gange større end de andre, og havde 48 huse, i stedet for de 16, der var i Trelleborg, Fyrkat og Nonnebakken, men alle fire ringborge fulgte samme mønster.

Navnet Nonnebakken virker umiddelbart ret mærkeligt til en imponerende vikingeborg, og det har da heller ikke noget med vikingerne at gøre. Selvom vikingerne på det tidspunkt var kristnet, var der stadig ikke kommet nonner til landet.

Navnet skyldes, at der på et tidspunkt i den første halvdel af 1100-tallet blev lavet et kloster

til nogle nonner inde midt i den store ringvold. Nonnerne var af benediktinerordenen ligesom munkene, der boede i Sankt Knuds kloster oppe på bakken. Men allerede sidst i 1100-tallet var området blevet for småt, og nonnerne rykkede længere ud af byen og grundlagde et nyt kloster i Dalum.

Nonnebakken er den eneste af de ringborge, man kender til, der ikke eksisterer mere. Det skyldes, at der er vokset en stor by op omkring den, og da Odense begyndte at vokse mod syd, kom Nonnebakken til sidst til at fylde for meget. I 1909 rev man de sidste af voldene ned, og nu er det kun de svage niveauforskelle i landskabet, der fortæller hvor den store ringborg lå. I skolegården på Giersings Realskole er der lagt en række brosten, der markerer voldens ydre og indre grænser.

Her slutter turen

Hvis I har lyst, er her en kort gennemgang af Odense bys historie, samt I kan læse hvordan byen fik sin egen kongehelgen. Afslutningsvist er der historier om Odense Å gennem tiden.

Odense bys historie

Mange af de andre fynske byer har deres oprindelse i krig og ufred, men i Odense synes det at være religion og tro, der er kernen i byen. Selve navnet betyder Odins ví, Odins helligdom – et sted hvor man dyrkede asatroen før danskerne blev kristne i 900-tallet.

Odense nævnes første gang i de skriftlige kilder i 988, hvor Svend Tveskæg oprettede den som bispeby. For at have et bispesæde krævedes en by. At kongemagten havde en afgørende indflydelse på stiftelsen af bispedømmerne, ses ved, at der ofte var placeret en kongsgård i umiddelbar nærhed af domkirken. Således i hvert fald i Børglum, Roskilde, Lund og Odense. Traditionelt lå kongsgården vest for domkirken og bispegården øst for. I sommeren 1086 skete en tragisk begivenhed i Odense, som faktisk fik en positiv betydning for byens udvikling.

Knud d. 4. (senere kendt som Knud den Hellige) blev dræbt i Sankt Albani Kirke af oprørske bønder. Den ældste Sankt Albani

Kirke var en (muligvis treskibet) trækirke, der lå øst for den nuværende Sankt Knuds Kirke. Under bondeoprøret i 1086 søgte kongen tilflugt i sin kongsgård i Odense. Denne blev stormet, og kongen flygtede videre til Sankt Albani Kirke i håbet om, at oprørerne ikke stormede den også. Men det gjorde de. Kongen blev dræbt foran højalteret. 17 af hans hirdmænd blev også dræbt i og omkring kirken foruden kongens bror, Benedikt. Denne trækirke var sandsynligvis den ældste kirke i Odense. Knud den Hellige ophøjedes til helgen i 1101, og fra da af oplevede Odense en vækst, da byen nu blev hjemsted for en kongehelgen. Stedet var strategisk vigtigt i forhold til trafikken fra vest mod øst, både til lands og til vands. Byen voksede støt, så den ved midten af 1300-tallet havde over 5000 indbyggere, hvilket var meget i middelalderens Danmark. Kun Roskilde og Viborg var større. Dens størrelse skyldes, at byen efterhånden blev et gejstligt centrum, og samtidig opstod en livlig handel. Pesten, Den sorte Død, hærgede også Odense i årene 1348-50, hvor byens

indbyggertal reduceredes med næsten en tredjedel.

Allerede ca. 100 år senere var indbyggertallet i Odense (og Danmark) atter oppe på det samme, som før pesten. Mod slutningen af 1400-tallet blev Odense rigere, og fik en mere verdslig dominans, selvom gejstligheden stadig prægede byen. Selve byen lå nord for Odense Å, der havde sit udløb i Odense Fjord nogle kilometer mod nord.

Eneste adgang til byen var altså via åen, der dog ofte sandede til. Byen havde derfor ikke en decideret havn, og måtte hermed søge andre muligheder. Odense Fjord var, og er, lavvandet - så de store handelsskibstyper, der efterhånden kom til i middelalderen, kunne ikke sejle helt ind til Odense. Først med anlæggelsen af Odense Kanal i slutningen af 1700-tallet fik byen en egentlig

havn, der blev indviet i 1803.

Selvom Odense ikke var en havneby i middelalderen, har man langs fjorden alligevel anlagt forskellige former for beskyttelse af byen. Ved Stige har der, som navnet antyder, været en pælespærring. Ved Biskorup ved Seden har biskoppen haft en borg og havn, mens kongen havde borg ved Næsbyhoved. Sankt Knuds Kloster havde havn og drev handel fra Munkebo. Middelalderbyen havde ikke en egentlig befæstning, men nærmere en afgrænsning til det omgivende område i form af vandfyldte grave og hegn. Hertil kom byportene, der stod frem til 1850'erne, hvor de blev revet ned, fordi byen voksede kraftigt pga. den begyndende industrialisering.

Turen ender her!

Men der er meget mere at opleve.

Hvis I har lyst til at opleve mere, kan I tage fra middelalderens Odense til vikingernes Fyn på ruterne Vikingemagt & Kirker (rute 4) eller Runesten & Vilde Fugle (rute 8).

Men I kan også se de mange andre ruter på Fyn, der byder på mange forskellige oplevelser. Der er gåture, cykelture, bilture, og tur med skinnecykel. Der er ruter for familier, venner, kærester og dem, der vil udforske på egen hånd. På næste side kan I se et kort med de andre ruter på Fyn og øerne, og hente dem ned I gerne vil prøve idag eller en anden gang.

Tak for nu!

Alle ruter

Se alle ruterne på Fyn nedenfor, besøg vores hjemmeside for flere detaljer!

www.fynskefodspor.dk